

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Evianban

Ötvenhárom ország fogott össze a zsidóüldöző barbarizmussal szemben

Órák alatt harminc millió dollárt jegyeztek le az emigrációs költségek fedezésére — A „Hicem“ zsidó kolonizációs szervezet ezer fontot bocsájt minden jogosan igénylő emigránsnak rendelkezésére — A dél-amerikai államok szívesen fogadják a zsidókat — Az Egyesült Államok 270.000 zsidónak ad helyet tíz év alatt

A legelképzelhetlenebb nyomor, hazátlanság, szegénység, gyűlölet enyhítése érdekében ült össze az eviani konferencia. A külső kép és belső tartalom között nagy az ellentét. Evian: a világ egyik legszebb üdülőhelye, aminthogy az eddigi nagy jelentőségű konferenciák mindenkor a legszebb helyen üléseztek. Locarno, Nyon, Montreux, Stresa után: Evian-les-Bains. Szép francia kis város, a svájci határon, a diszterem boltíves ablakiból átlátni Lausanne-ba és látni a Jura hegység égbemeredő sziklafalait. Csak a jobb jövőt és reményt lehet nehezen látni. Szomorú és kétségbeesett emberek is eljöttek Evianba, az emigránsok ki nem küldött „kiküldöttjei”, akik kétségbeesetten várják kétmillió társuk nevében a megváltást, a jobb jövőt, a nyugodt otthont, a tengeren innen, vagy azon túl, esetleg messzi egzotikus országokban.

A geni tó körül van a gyönyörű fürdőhely, amely a nyugalom képét adja, holott harminckétféle állam „főorvosa” akar valami terápiát nyújtani, a lázban vergődő emberiség legszerencsétlenebbjeinek.

Neuman Henrik professzornak megjeleneése a legszomorubb memento. Egy ilyen világnagyságnak, az orvostudomány eme zsenijének is menni kellett Bécsből, mert husz éves rohamosztagosok a barna pestis nevében elüldöztek sokezernyi testvérével együtt.

A kis város életritmusa megváltozott. A konferencia tárgyalásai felvillanyozták a kedélyeket. A pesszimisták is optimisták lettek és általános a vélemény, hogy eredménnyel végződik az eviani konferencia. Az Egyesült Államok, Anglia és Franciaország képviselői félreérthetetlen módon kinyilvánították, hogy segíteni akarnak. Amerika 27.000 zsidót akar felvenni évente, Anglia és Franciaország pedig gyarmati kedvezményt fog nyújtani. A délamerikai államok is segítségre készek.

Nagyon helyes volt annak a délamerikai állam megbízottjának kijelentése, aki hangsúlyozta, hogy miért kell eltérni a világnak, hogy egyes polgárokat kifosszanak bizonyos államokban és a nyomorult elüldözötteket más államoknak kell befogadni és azoknak kell gondoskodni róluk. Ezért alakult ki a vélemény, hogy az eviani konferenciának oda kell hatni, hogy az emigránsok magukkal vi-

hessék vagyonukat, vagy legalább annak egyrésztét. Súlyosan elítélték a német kormányt, amely embertelen eszközökkel harcol a zsidók ellen.

AZ EVIANI TARGYALÁSOK LEFOLYÁSA

Az elnöki székben Henry Beranger nagykövet, a francia delegáció elnöke ül. Régi rutinirja a nemzetközi konferenciáknak. Nagy pápaszemével, ráncos arcával, furcsán hat. Olvassa beszédét. Folyton felneéz kéziratából. Beranger csaknem nyolcvan éves. Még mielőtt üdvözölte volna a delegátusokat, a sajtóhoz fordult és köszöntötte a „szabad és független demokrata sajtót, amely egyedül képes megővni az emberi kultúra kincseit”. Az elnök megnyitójában ama reményének adott kifejezést, hogy a konferencia eredményes lesz. Üdvözölte Rooseveltet, aki a „nagy amerikai demokrácia feje” és felkérte az egyes államok delegátusait, hogy nyilatkozzanak kormányaik álláspontjáról.

MYRON C. TYLOR BESZÉDE

Az Egyesült Államok delegátusa. Szigorú tanárfej. Magas gallérijával, keretnélküli szemüvegével, erős nyakával és keskeny ajkaival rideg és megközelíthetetlen benyomást kelt. Amikor Rooseveltet dicsérik, elmosolyodik. Ekkor látszik, hogy a szívnek is van nála szerepe. „Bizonyos országok intoleranciája ember és nyomordömpinget zudított a világra” — mondja. — „Felelünk erre a dömpingre, ahogy egy gazdasági dömpingre felelnek. Milliók bolyonganak hontalanul a világon, minden támasz nélkül. Különböző fajokhoz és vallásokhoz tartozó embereket üldöznek ki, akiknek őseik évszázadok óta laknak ott és nem tudják, hova menjenek. Új népvándorlás indult meg és nekünk programot és célt kell adjunk ezeknek a szerencsétlenekeknek. Rendkívüliek a nehézségek. Mesterségesen kikényszerített emigrációról van szó. A politikai menekültek kérdése olyan bonyolult, hogy külön nemzetközi gépezetet kell teremtenünk. Ez a konferencia a németországi és ausztriai menekültek kérdésével kell foglalkozzon. Az amerikai kormány szilárdan hiszi, hogy nemzetközi szövetet kell létesíteni, amely hatékonyan kiegészíti a

népszövetségi bizottság és Nansen hivatal ténykedéseit.”

LORD WINTERTON, ANGLIA KÉPVISELŐJE BESZÉL

Érdekes figura. Mintha egy angol regény lapjairól lépett volna elő. Agár-feje van, hosszú finom ujjai. Széles, világosszürke nyakkendőt visel. Az a hire, hogy antionista. Ez ki is derül első beszédéből, mert azt mondja: „nem kell minden zsidónak Palesztinába menni, mert Európának szüksége van a zsidókra”. Különben a brit kormány hajlandó az ügyet elősegíteni, hogy a hontalanok mégis hazához jussanak. Eddig is befogadta a menekülteket és nincs oka sajnálni, hogy eddig is segített rajtuk, mert hasznos elemeknek bizonyultak. Anglia azonban erősen iparosított állam, amely sűrűn is lakott ország és a munkanélküliek problémájával is foglalkozni kell. Minden ország, amennyire csak lehet, nyújtson menedéket a zsidó menekülteknek — nem fogja megbánni! Az Angliába került menekültek egyrésze jelentős mértékben járult hozzá az ország fejlesztéséhez. A kérdés nem egyszerű, de nem megoldhatatlan. Az angol kormány különösen a keletafrikai gyarmatokon keres telepítési lehetőségeket. Érdekes, hogy az angol delegációhoz tartozik Sir John Shuckburg, a gyarmatügyi miniszterium államtitkára, aki mindenkor érdeklődött a palesztinai kérdés iránt. Winterton titkára Cazalet, aki nemrégiben volt Palesztinában Mrs. Dugdale-al és Weizmannal.

Winterton lord ezután egyes emigrációs országokhoz szólott, hogy könnyítsék meg a kivándorlók jövőbeni életét legalább azzal, hogy megengedik nekik tőkájuk egy részének kivételét. Viszont egyes keleteurópai országokra célozva figyelmezteti őket, hogy ne adják át magukat ama téves felfogásnak, hogy kisebbségeik üldöztetésével segítenek magukon és kivándorlás útján megszabadulhatnak tőlük.

Beranger szenátor ezután kijelentette, hogy a francia kormány a háború óta számtalanszor tanujelét adta annak, hogy vendégszeretettel részesíti a menekülteket és lehetőséget nyújtott nekik, hogy beilleszkedjenek az ország életébe. Több mint kétszáz ezer menekült él már eddig ott, a legtöb-

amit egy ország kimutathat. Több millió frankot is költött a menekültek segélyezésére. A francia kormány nevében csatlakozik a Roosevelt Ital kezdeményezett műhöz és őszinte akaratral fog együttműködni azokkal, akik segíteni akarnak.

MICHAEL HANNSON,

a vastag, ősz szemöldökű norvég delegátus, mint a Nansen hivatal vezetője szólalt fel. Norvégia hagyományaihoz híven, segíteni fog ezután is a menekülteken.

A ZSIDÓ DELEGÁTUSOK MUNKAJA

Nahum Goldman. A Zsidó Világkongresszus külügyének intézője, a világ miniszterelnökeinek intimusa, ahogy egy külföldi nagy lap írja róla. *Norman Bentwich* professzor elnökletével a különböző zsidó szervezetek képviselői értekezletet tartottak. Tizennégy tagu koordinációs bizottságot alakítottak, amelynek hivatása összevonni az egyes szervezetek kiküldötteinek eviani tevékenységét. A nagy zsidó szervezetek külön emlékiratot nyújtottak át az eviani konferencia elnökségének. A Jewish Agency for Palestine nagyhatású emlékiratában adatszerűen mutatja ki, milyen szerepet játszott eddig Palesztina a zsidó menekültek létkérdésénél és milyen lehetőségeket nyújt a jövőben.

A Council for German Jewry, amelynek vezetője *Lord Samuel*, emlékiratában, ame-

lyet az eviani konferenciához intézett, foglalkozik a kelet- és középeurópai zsidóság tragikus helyzetével és az erőszakkal kikényszerített tömegkivándorlás súlyos veszedelmével. A nagy angliai zsidó szervezet követeli, hogy minden országban biztosítsák a zsidók elementáris életjoga, mert a kivándorlás csak másodrangú megoldás lehet. A nagy zsidó szervezetek egyébként azt követelik, hogy nemzetközi kolonizációs bizottságot is létesítsenek, ahogy annak idején a görög menekültek kolonizációs ügyében létesült. Tudni vélik, hogy *Chaim Weizman* és *Lord Samuel* is rövidesen Evianba érkeznek. *Stephen Wise* közölte az amerikai cionistákkal, hogy Roosevelt ama óhajának adott kifejezést, hogyha *Weizman* odaérkezik, az eviani konferencia, mint a zsidóság reprezentánsát üdvözölje.

A MAGYAR ZSIDÓSÁG IS KIKÜLDÖTT MEGFIGYELŐKET EVIANBA

Magyarország, Lengyelország és Románia nem hivatalos megfigyelővel képviselteti magát a konferencián. Sőt, a hírek szerint a lengyel delegátus otthagya a konferenciát, mert egyik albizottsági ülésen nem vehetett részt. (Lehet, hogy ez mesterségesen szított „ellentét”). A magyarországi ortodox zsidóság *Dr. Deutsch Adolf* iskolaigazgatót, a magyar kongresszusi zsidóság pedig *Eppler* főtitkárát küldötte ki.

Evian korszakalkotó határozatai

Amikor e sorokat írjuk, a *Hotel Royal* disztermében ugyszólván éjjel-nappal dolgozik a konferencia. A megbeszélések folynak ugyan még, de a beavatott körök számára a konferencia eredményei és következményei már áttekinthetők. Szombatra várható a megbeszélések befejezése, amikor azonnal megalakul a konferencia állandó szerve. Itt állandó bizottságról van szó, amely valószínűleg Londonban fog székelni. A bizottság elnöke amerikai lesz, még pedig kétségtelenül olyan nagy amerikai személyiség, aki Roosevelt teljhatalmu megbízottjának számíthat.

Az eviani konferencián résztvevő 32 ország egyben tagja és részese marad továbbra is az emigrációs londoni „népszövetség”-nek, amelynek nagy jelentősége többek között abban rejlik, hogy a londoni iroda nem magánintézmény lesz, hanem diplomáciai képviselet. Az eviani államok kötelezettséget vállalnak, hogy a londoni központ képviselőit országait fővárosában befogadják és diplomáciai privilégiumokkal ruházzák fel. Így tehát az emigránsoknak a következő államokban lesz diplomáciai képviseletük:

Anglia, Franciaország, Belgium, Dánia, Írország, Norvégia, Hollandia, Svédország, és Svájc, továbbá az Egyesült Államok, Argentína, Bolivia, Brazília, Kanada, Chile, Kolumbia, Costa Rica, Kuba, Dominika, Ecuador, Guatamala, Haiti, Honduras, Mexikó, Nicaragua, Új-Zeeland, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay, Venezuela és Ausztrália.

Ezekben az államokban az emigránsoknak meg lesz a saját követségük. Az emigráns, ha ezeknek az országoknak egyikébe érkezik, nem lesz hazátlan, hanem meg lesz a képviselet, amelyhez fordulhat. A fentemlített országokon kívül azonban még több ország fog résztvenni a londoni központ munkáiban. Így például az emigráció szempontjából igen fontos Csehszlovákia is.

Lényegében nem 32, hanem összesen ötvenhárom állam vesz részt az eviani konferencián, mivel ezek a hozzáintézett információkra, amelyben kérdések is foglaltatnak, állásfoglalásukat nem képviseletek útján, hanem memorandumjaikban közölték.

A délamerikai latin államok, főleg Argentína, Brazília, igen nagyszámu emigráns

és zsidó letelepítésére hajlandók. Equator, Mexikó, Uruguay, Peru, Columbia és Dominika hangsúlyozták zsidóbarátságukat. Peru minisztere kijelentette, hogy a zsidóság minden országban nagy és hasznos szerepet játszott.

30 MILLIÓ DOLLAROS ALAPTÖKÉVEL EMIGRÁCIÓS BANK LÉTESÜL

A konferencia legnagyobb eredménye kétségtelenül a gazdasági erőnek felhozása az emigráció céljaira. Az emigráció hathatós és eredményes keresztülvitelére körülbelül 30 millió dollár (6 milliárd lei) szükséges. Ebben a számban a delegátusok teljesen megegyeztek a számtalan nagytapasztalatu organizációk képviselőivel, akik eljöttek Evianba. Ugyszólván órák alatt sikerült biztosítani a szükséges gigantikus összegek előteremtését. Ezen összegből 10 millió dollárt az eviani konferencián résztvevő államok folyósítanak, 10 millió dollárt a különböző világ-organizációk adnak és végül 10 milliót Németországból, a zsidó vagyonok egy részének kimentésével fogja megszerezni a menekültügyi intézmény. Az emigrációs bankot New Yorkban állítják fel, ahol 14 évre szóló kölcsönkötvényeket fognak kibocsátani, amelyet állítólag zsidó és nemzsidó pénzemberek már tuljegyeztek.

Az emigráns utlevelek kérdéséhez nem nyúl egyelőre az eviani konferencia, hanem elismeri a Népszövetség genfi döntését és így továbbra is a népszövetségi emigráns utlevelek lesznek érvényben.

A ZSIDÓ SZERVEZETEK FONTOS TÁRGYALASAI

Az eredmények első helyén említendő meg az a tény is, hogy a 32 állam miniszterei Evianban 10 napon keresztül állandó kontaktusban állottak az egyes magánjellegű zsidó szervezetek és menekültügyi organizációk képviselőivel és a legkülönbözőbb államok hitközségeinek vezető egyéniségeivel.

Igy mindenképp említésre méltó az az ajánlat, amelyet a világ egyik legnagyobb zsidó segély- és telepítési organizációja, a HICEM tett a konferenciának és amelyet a konferencia el is fogadott. A Hicem szerint

minden kivándorló számára fejenként maximum 1000 fontra van szükség. A Hicem ezt az összeget a kivándorlók számára rendelkezésre fogja bocsátani. Természetesen egyöntetű terv alapján, amelyet a Hicem delegátusa *Sir Neyl Malcolm* népszövetségi menekültügyi megbízottal fognak még Evianban kidolgozni.

Nagy figyelemmel kísérték a konferencia vezető körei azokat a tárgyalásokat, amelyeket héthársi *Neumann* professzor, a világhírű fülgyógyász folytatott Evianban. *Löwherz* dr., a bécsi hitközség vezetőjének és *Storffer* *Berthold* bécsi bankárnak kíséretében jött Evianba és a német hatóságoktól azt a megbízást kapta, hogy kíséreljen meg mindent a zsidó kivándorlás érdekében, amelyet a német kormány egész politikájának megfelelően kívánatosnak tart.

Winterton lordtól, *Tyrolt*ól és *Beranger* francia nagykövettől igen megnyugtató nyilatkozatot kapott *Neumann* professzor, aki így eredményeket visz haza Bécsbe, ahova a konferencia befejeztével visszatér.

Szombaton végez Evian, milliók reménye, kétségbeesett és reménytelenek utolsó állomása, de már most kétségtelen, hogy minden olcsó guny és minden megfeszített intrika dacára, nagy és látható sikerrel fog lezárulni a konferencia. Nemsokára ki fog derülni, milyen óriási jelentősége van az emberi szolidaritásnak ama gigantikus megnyilatkozásában, amely összegekben alig fejezhető ki és amelynek Evian a neve.

A terrorhullám nem enyhül Palesztinában

Jeruzsálem. — Slovo Ben Joszef kivégzése után a palesztinai zsidóság körében óriási volt a felháborodás és úgy látszott, hogy kikerülhetetlen a legvéresebb polgárháború. Néhány napra rá azonban külsőleg megnyugodtak a kedélyek, annál nagyobb volt a belső lázongás. Az arabok ellen is történtek kisebb támadások, így Haifában egy arab kávéházba bombát dobtak, amely számos halottat és sebesültet eredményezett. Ez a haifai „borzalmak napja” öt zsidónak, tizenhat arabnak oltotta ki életét, hatvan arabot és sok zsidót megsebesített. Még aznap Tel Avivra is bombát dobtak a városon áthaladó vonat egyik kocsiából. Jellemző az angol rendszerre, hogy azért a vonatból mindenki kiszállhatott és az angol katonák nem is kutatták, hogy ki lehetett a bombavető, amely kioltotta egy 23 éves asszony életét. A haifai halottak között van *Tovia Dumin*, aki *Chaim Weizman* sógora. Egy bombarobbanásnál megsebesült arabon akart segíteni, amikor egy rendőrgolyó érte és a sérülésbe belehalt.

A terrorhullám azóta sem csökkent.

Divatos

fürdőruhácskák,

habselyem bluzok,

nyári ingek,

férfi- és gyermek-

zokni jó minőségben olcsón

LONDON

kötődében

Szomorú dokumentum

Előttünk fekszik egy kitöltésre váró ív, amelynek felirata a következő: „Verzeichniss über das Vermögen von Juden, nach dem Stand vom 27 April 1938”. Már irtunk erről többször, de még a különböző kormányokat is foglalkoztatta, hiszen az angol és amerikai kormányok interveniáltak is, hogy az ő polgáraikat mentesítsék a bejelentési kötelezettség alól.

Itt fekszik előttünk ez a kegyetlen huroknak készült kérdőív, amely egyszerűen el akar venni néhány milliárd értékű vagyont a német zsidóktól. Mindenki köteles vallomást tenni, akinék 5000 márkánál több vagyona van. És a kérdőívben bizonyos rubrikákban előbb a vagyont úgy kell felsorolni, mintha nem volna semmi passzív tétele. — Majd később a vagyont terhelő passzívumokat sorolhatják fel. A magyarázó szövegnek van egy pontja, amely azt mondja: ha valaki kételkednék egy-egy vagyontárgynak felsorolásában, hogy kell-e, vagy nem, akkor mindenestre jelentse be.

Évszázadokkal ezelőtt német rablólovagok lestek a zsidókra és amikor váraik előtt elmentek, lecsaptak rájuk. Mennyivel rendezőbb, becsületesebb és humánusabb rablás volt az, mint ez az állami apparátussal végrehajtott nagystilű és általános rablás. És még volt valami „jó” abban, hogy néhány várossal arrébb már újra kezdhetett előlről a szerencsétlen középkori zsidó. De ma ott kell tényleg, kifosztottan az országban, vagyon nélkül, kenyér nélkül, lehetőségek nélkül, a kegyetlen éhenhalás biztos reményével. Külföldi intervenciók nem tudnak segíteni a német zsidókon. Nem tudnak és nem akarnak. Evian, egy experimentum, de nem lehet rossznéven venni egyetlen országtól sem, hogy a teljesen kifosztott zsidót nem akarja elfogadni. Elvégre mi köze egy államnak ahhoz, hogy a németek elrabolnak milliárdokat zsidóknak született állampolgárokról és azután mint kifacsart citromot akariák eldobni más országok határaitra.

Évtizedek múlva, valahol üveg alatt fog-

ják mutogatni ezt a vallomási ívet és nagyon csodálkoznánk, ha az utókor emberei nem fordulnának el undorral ettől a korunkat olyannyira jellemző nyomtatványtól...

Az alexandretti szandzsák

Annak idején megirtuk, hogy miről is van szó. Ez a kisázsiai terület, amely nem nagy és nem is nagyon népes, a világháború befejezéséig török terület volt. A békeszerződések Szíriához csatolták, amely viszont francia protektorátus alatt áll. Viszont azt is tudjuk, Szíriában a mandátum igen vékonyzáru kapcsolatot jelentett már Franciaországgal. Ez a szandzsák (így nevezték az egyes török kerületeket), nagyjából felerészben arab lakosságból áll. A szomszédos Törökország és annak energikus vezére, Kemal Atatürk ragaszkodott ahhoz, hogy visszacsatolják az anyaországhoz. A szíriai arabok ellene voltak. Több évig tartottak a tárgyalások, amelyek sokszor úgy alakultak, hogy komoly szakításra lehetett számítani a török és francia kormányok között.

Most jött a hír, hogy meggyeztek a legbékésebben a franciák és törökök. Ezzel kapcsolatosan bevonultak oda a török reguláris csapatok és most már együtt intézik ennek a területnek sorsát a franciák és törökök. A világbékének egyik gyújtóbombája lett ezzel ártalmatlanná téve. Zsidó szempontból közvetlenül is van jelentősége a kérdésnek, mert arabokról van szó és a Palesztinával szomszédos Szíriáról. Nem közbős zsidó szempontból, hogy a franciák és törökök meggyeztek. Ez mindenestre örvedetes és hiszük, hogy ez az „alexandretti szandzsák” kérdés lekerül végleg a világpolitikai kérdések amugy is tulgazdag napirendjéről... Az is bizonyos, hogy Alexandrett példát adott Palesztina szempontjából, hogy mennyire legenda a sokat hirdett „pán-arabizmus”. Itt is megindultak az arab tiltakozások az arab királyok és az arab országok részéről, de mindez nem ijesztette meg a franciákat. Inkább a törököknek kedvezett és pusztába kiáltó szó

Slănic-Moldován
ardeali orth. vendéglőmet megnyitottam. — Szives pártfogást kér
MENDEL GANZ

FELIX SALTEN

Élő ember ritkán kerül abba a helyzetbe, hogy a történelem ítélőszéke elé álljon. Felix Salten-nel megtörtént ez. Odaállott a lelki ítélőszék elé és hamarosan kimondotta a halálos ítéletet önmagára. De kevesebb mint halál, nem lehetett ez az ítélet, mert ha mást választ, akkor súlyosabb lett volna az ítélet. Életre ítélté lenni, a Salten lelkével, a nemzeti szocialista Németországban: ez a legsúlyosabb csapás, ami embert, — olyan embert, mint Felix Salten volt — érhet.

Budapesten született, ebben a furcsa városban, amely úgy adta Herzl, Nordaut is a zsidóságnak, hogy csak bölcsejük ringott ottan, utána rögtön Bécs felé vették útjukat. 1869-ben született, Salzmannel hívták és kereskedő volt apja. Ő irodalmi ember lett. Olyan figurái voltak, akik szintén úgy oldottak meg lelki és egyéb problémákat, ahogy Salten tette. Egy revolvergolyóval. Salten eltávozott az életből „elegánsan”, de mit is tehetett volna. Illúziókkal teli, szalon-figurákat rajzolt meg regényeiben. Azt a halk rezignációval teli, zenéért rajongó, a természetet imádó igazi bécsi citoyent, akikért az egész világ rajongott és akik imádták az életet, amit szép pé, finomná tudtak tenni. A régi Bécsot szerette, a múlt századbelit, meg a századelejit. Hol volt Salten a zsidóságtól? Magasra, egészen szférikus magassá-

gokba emelkedett, tullendült a gettókon és minden, ami zsidó volt. Hol voltak regényalakjai a való hétköznapi élettől? Kastélyokba laktak és palotájuk élete messzi volt a pesti Dohányuccától, meg a bécsi Taborstrasetől. Olyan kastélyokat írt le, ahonnan nagypapát valószínűleg még ostorral kergették el. De Felix Salten mindent elfelejtett. Beleélte magát az asszimiláció hüvkörébe, annak lagymatag levegője lett az életelixír, amely újabb munkára serkentette.

A szalon-irodalom reprezentánsa volt. A bécsi szépeleté, azé a császárvárosé, amely finom cukrárszáival, bidermayeres, kiegyensúlyozott életével varázslatos hatást gyakorolt az olyan Schöngéist-okra, mint amilyen Salten is volt.

Valamikor Herzl barátjának vallotta magát. Együtt indultak el, amikor megteremtették a bécsi napilapok híres „feuilleton”-jait. Ezt nem helyesen adjuk vissza magyarul: tárca-cimnek, mert ezek valamely egészen mások voltak. Herzl is mestere volt e műfajnak, de otthagya, mert ezerszeresen magasabb ideálok hevitették. De Felix Salten ottmaradt. Neki elég volt az irodalmi siker, neki kielézési forma volt: az irodalmi szalon.

Most, amikor a történelem tank-szerűen kegyetlen és dübörgő kereke átgázolt az ezeréves Ausztrián és Ostmarkot, rideg porosz-csizma tapodta tartományt kanyarított a gyönyörű és édes bécsi hangulatból, Felix Salten riadtan nézett körül. Összeomlott benne és körülötte minden. A bécsi életet,

20 cigaretta...

...naponta és mégis a fogaim ragyogó fehérek és egészségesek. Miért? Mert NIVEA-logpasztával tisztítom. A dohányzókat ezt jól tudják és ezért mindig csak NIVEA-t használnak.

lett a sok arab tiltakozás. A zsidóság is rendkívül sokat szenved az arab legenda miatt. Miért írják folyton a zsidóellenes lapok, hogy az önálló Palesztinát nem lehet megvalósítani, mert hiszen ott van a „pán-arabizmus”. Holott mint most kiderült, az egész egy felmagyított fikció. Ugy néz ki, mintha az angol tehetetlenség „találta volna ki” a pán-arab legendát, hogy legyen mivel igazolja tehetetlenségét. Ugy látszik, a törökök is tisztában vannak az erővel, meg most már a franciák is. Csak az angolok lennének süketek és vakok? Mi ezt sem hiszünk. Csak arra jó, hogy gyöngítsék a zsidó aspirációk erejét. Viszont a cionizmusnak mindenkor barátot kell keresni a törökökben, mert hiszen kölcsönös az érdek, hogy az arab befolyás közelkeleten ne legyen túltengő. Nekünk kell egy megértő Törökor-

a bécsi ember lelkivilágát cizellálta mesteri tollal, évtizedeken át. És gyűlölték már ezért is régen a rideg szoldateszka kancsukázói. De ezen felül még zsidó is volt. Erre most eszmélt rá. Eddig nem érezte és nem is értette ezt. Hol volt ő már a zsidó Salzmantól, a finom Salten, a bécsi irodalom reprezentánsa. Arthur Schnitzler volt mintaképe. Csakhogy Schnitzler több életet vitt regényeibe és annak alakjaiba. Salten figurái kissé papírmassé izűek voltak. Különösen akkor haltak meg, amikor azok is megszüntek létezni, akikről mintáznai ígyekezett ezeket az alakokat.

A barna Bécs nem volt Felix Saltennek való. Soha, egész élete folyamán nem akart mérleget csinálni önmagáról és lelkéről. Nem ért rá, de talán igazabb az, hogy nem mert mérleget készíteni. Mert akkor elő kellett volna vennie — a zsidóságot, mint passzívumot és aktívumként azt, amit ez a borzalmas „csöd-tömeg” elvett, elrabolt tőle és a többi hasonlóan gondolkozó százazektól. Felix Salten ráeszmélt arra, hogy amikor Pesten megszületett: Salzmannel volt. És hiába volt egy életen át írásaiban, gondolkozásában „Salten”, egy varázsvesszővel, amely néha egyéb, de sokszor gyilkos is, visszavarázsolta: zsidóvá. Összeomlott az a szép világ, amelyet maga köré rajzolt. Ami talán létezett is egykoron. De most már nincs és ezért az elegáns szalon-dámák és cilinderes klub-urak is meghaltak. Megölte őket az idő, a kegyetlen idő.

Fürdőcipők**Fürdősapkák****Strand-olaj****Strandkrém**

nagy választékban érkezett

Drogueria „Apollo”**Farkas István**Oradea, Bdul. Regele Ferdinand 7. bis és
„CORSO” PARFUMERIA
Bdul Regele Ferdinand No. 13.

szág, nekik pedig egy fejlődő, békés és kulturális téren mértékadó zsidó önálló Palesztina!...

Egy sikerült experimentum az aradi hitközségnél

Az aradi hitközség vezetősége, Lakatos Aladár elnökkel az élen, újból megállapították azt a tényt, amit sokszor és sokhelyütt megállapítottak. És pedig azt, hogy minden hitközségi akciónál, bármiről is legyen szó, mindég ugyanazok a nevek találhatók. Ennek több hátránya is van, mert a legjobbszívű, de elfoglalt ember is türelmetlenné válik, ha százféle címen és naponta jönnek hozzá. A sok adminisztrációval is rendkívül sok pénz elfecsérelődik. Igen, ezt már sokan és sokszor megállapították, de segíteni nem tudtak, vagy nem akartak rajta.

Ma azonban más a helyzet Aradon. Megszüntettek mindenféle külön akciót, még a templomi adakozást is és egy új rendszert dolgoztak ki, amely aránylagos alapon, egységes adót vet ki minden egyes hitközségi tagra, amely összeg behajtásáról gondoskodnak is. Ez a rendszer Aradon azt jelentette, hogy a múltban az adó által pótlendő hiány 2.189.000 lei volt, ami ebben az évben 3 millió 604.744 lej összegre emelkedett. Ezt a tekintélyes differenciát aránylagosan kive-

Salten összehbhuzta maga körül felleghajtó kabátját. Didergett. Künn a heiligenstadti kiskertekben pacsírtá jelezte a tavaszt. Jött a régi búhajos bécsi tavasz. Nem vette észre a komor tekinteteket. Nem vette észre a halálravált arcokat. Nem hallotta a revolverlővéseket és mérgeppoharak utáni halálhörgést. A Tavasz még nem tudott semmit. De Salten érezte, hogy elkövetkezett a nagy mérlegkészítés órája. Mit tud felmutatni? Huszegynéhány regényt és novelláskötetet. Többek között egyet, amelyet 1925-ben írt „Neue Menschen auf alter Erde” címen, a meglátogatott Palesztináról. De ebben is „hüvösen objektív” volt. Nem lett Herzl lélekben és nem volt oly mély, mint Altenberg, vagy Schnitzler írásaiban.

Minden összeomlott benne és körülötte. Kimondotta önmagára a halálos ítéletet. És megölte ezzel az értékes író és megölte az asszimiláció hirdetőjét, aki azt hitte, hogy örökre vége a Salzmanoknak. Nem bírta tovább élni. És Felix Saltent megértjük. Így nem bírhatta tovább az életet, mert lelkiileg nem volt rá előkészítve. Az ő világa meghalt és utána kellett menjen ő is.

Szegény Salten, ő meghalt és regényalakjai is. Bécs is meghalt és mindennek vége, ami ott szép és boldogító volt... De jöhet hideg telekre újra tavasz, a régi drága tavasz, amikor újra kizöldül a fű majd, a saltenek elhagyott sírján is...

Leitner Zoltán.

tették már és a tagok 99 százaléka a kivett adót elfogadta. Ez a tény maga kétség-telenül igazolja, hogy Lakatos Aladár elnöknek és munkatársainak elgondolása helyes volt. Mennyivel átfogóbb és nagyobb-szabásu munkát lehet egy ilyen koncentrált inkasszóval folytatni! Az aradi százpercentes sikert igazolja az a körülmény is, hogy számos hitközség fordult már felvilágosítás-ért az aradi nyugati szertartású hitközség-hez, mert követni akarják a valóban követésre méltó kitűnő példát. Csak a legnagyobb dicséret és elismerés hangján lehet írni egy ilyen buzgó vezetőségről, amely valóban népközséggé fejleszti ezt a rendkívül fontos zsidó közösséget.

Az iskolaszolga matural

Egy külföldi lapban olvassuk a rövid hírt: Sch. L. Moskovits, a munkácsi héber gimnázium iskolaszolgája — érettségire ment. Hivatását mintaszerűen látta el, de a tudásvágy annyira elővette, hogy szabad óráiban tanult és most nekiment az érettséginek. S hogy ne gondoljuk, hogy bizonyára fiatal ember az iskolaszolga, rögtön ott áll a hírből az is, hogy leányával együtt ment az érettségizető bizottság elé és mindketten jól megfelelték.

Iskolaszolga, aki érettségit tett. Tipikus zsidó gesztus. Lehetne ezt különféleképpen kommentálni. Ha nem élnénk ilyen komoran komoly időket, még vicceket is lehetne farragni. De így csak mélységes meghatottsággal tudunk gondolni erre a zsidó életere és zsidó kitarásra. Az iskolaszolga, aki a nebulóktól régebben, vagy másutt „borraválót” kapott, most a munkácsi gimnáziumban tanult és a tízpercekben bizonyára vitatkozott a fiukkal, hogy miképpen kell ezt vagy amazt megianulni.

Öndicséret és lelkes sorokat írhatunk újra a zsidó mentalitásról. Ugy sincs egyebünk ebből a földi létből, minthogy magunkról — talán elfogultak is vagyunk ebből a szempontból — a legnagyobb dicséret hangján emlékezzünk meg. Ez a mi jellegzetes tulajdonságunk és ezt nem tudják nekünk soha sehoh megbocsájtani. Ezt a gimnáziumi iskolaszolgát, aki többre vágyik, minthogy életét „szolgasorban” töltse egy iskolában. Tanító akar lenni és már megtette a döntő lépést. Leérettségizett. A munkácsi iskolaszolga, a zsidó életereinek bizonyítéka és tudásszomjának jellegzetes reprezentánsa. A zsidó iskolaszolga leérettségizett. Nem kong üresen mellünk, ha ráverünk és oda kiáltjuk: ezt csinálják utánunk Hitler iskolaszolgái!

— Locker Lampson sürgönyözött Hitlernek. (London.) Locker Lampson ezredes, a konzervatív párt tagja, aki az angol politikai életben igen előkelő szerepet játszik, táviratot küldött Hitlernek, amelyben a következőket közli: Az összes angolok, akik az igaz Németországnak őszinte barátai, sajnálattal látják, hogy folyton ismétlődnek a támadások a védekezésre képtelen kisebbségek ellen. Miért támadja Ön folyton a gyengéket és ártatlanokat? Ha mindenáron támadni akar, miért nem választ ki magának ellenfélnek egy erősebbet, mint Önök?

Buziás gyógyfürdő (Román Naufheim)

Természetes, páratlan szénsavas, radioactív, sós, vasas forrászavakkal. Biztos gyógyhatás és vérkeringés zavaroknál, szervi elhízásos érlemezésedés, vesebaj, vérszegénység, izomcsúsz hólyaghurut és kimerüléssel idegesség ellen.

Szív Női belettség a változások zavarok, fertőző betegségek, mérgezések nyomán fellépett idegbajok (Tabes) eseteiben a legjobb eredménnyel.

Ivókurák, szakszerű orvosi kezelés. Kítűnő konyha. Elsőrangú szállodák. Diétás, penziók mérsékelt árakkal. Modern naplányes szabad uszoda. A C.F.R. vonalain utazási kedvezmény. Állandó katonazene.

Pausálárak az „Europa” utazási irodák után.

Fürdőidény május 15-től október 1-ig.

Prospektust, felvilágosítást szívesen küld: Muschong Buziási Gyógyfürdő R.-T. Fürdőigazgatóság, Buziás, Banat

A hivatalos statisztika szerint 750.000 zsidó él az országban

Az „Observator” sajtó-bulletin július 1-i száma statisztikai táblázatot közöl a Romániában élő kisebbségekről. A megyék szerint beosztott táblázat szerint 70 vármegyének 756.930 zsidó lakosa van. A zsidóságtól legerősebben lakott megye: Maramures, ahol számuk 34089-et tesz ki. A kisebbségi egyházak szerinti arányszám a következőként oszlik meg: 756.390 zsidó-vallásúval szemben 1.234.151 római katolikus, 710.706 református (kálvinista), 398.759 evangélikus (lutheránus), 69.257 unitárius és 185.486 mohamedán él Romániában.

Hangsúlyoznunk kell, hogy ebben a statisztikában azok az idegen állampolgárságú zsidók is szerepelnek, akik a statisztika fejevételekor ideiglenesen az országban tartózkodtak.

Fölöslegesnek tartjuk, hogy a hivatalos statisztika lelkiismeretes objektivitását szembehelyezzük a koholt antiszemita statisztikával, amely teljesen nélkülözi a tárgyilagosságot és amelynek célja nem egyéb, minthogy propaganda anyagul használják fel az ország komoly közvéleményének izgatására. A két statisztika közötti távolság igen nagy, de ez nem kell meglepjen senkit, mert az antiszemita gyűlölet minden időben és minden körülmények között mellőzte a tárgyilagosságot és a statisztika számadatait rosszindulatával úgy fordította, ahogy az céljainak leginkább megfelelt.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű orl. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu 8
Telefon: 2440

Organul Organizației Mizrahi din Ardeal.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Naptár 5698

Péntek: Tammuz 16, július 15.

Szombat: Tammuz 17, július 16. 6. : פ'ר'ה

Heti szidra: בלק

Heti haftora: ור'י ש'ארית

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 8.00

gyertyagyújtás 8.10

Istentisztelet kezdete 8.26

Szombat befejezése 9.22

Vasárnap jul. 17-én בטבת ב' ת'ש"ח b'jt.

Tammuz tizenhét

Ezen a napon, Tammuz hónapjának tizenhetedik napján törte össze Mózes a kőtáblákat, amikor lejött az isteni kinyilatkoztatás Szináj hegyéről. Összetörte azért, mert a zsidók az aranyborjút imádták, mert utánozni akarták az egyiptomiak Apis imádatát.

A történelmi adatok szerint 3432 esztendeje ennek. A mai népek kérkednek száz-kétszáz, vagy ha sokat mondunk, ezer esztendő történelmi multjukkal. Mi három és félezer esztendőt is csak úgy „félvállról” veszünk. Öreg nép vagyunk, de nem fáradt és olyan vitalitás van bennünk, mint talán egyetlen népben sem. Mi erre a bizonyítékunk? Semmi egyéb, mint az, hogy soha a történelem folyamán, mind a mai napig, nincsen nép, amelynek annyi ellensége lenne, mint nekünk zsidóknak. Az alantas emberi ösztönök, mint irigység, félelem, megnevelés, velünk szemben nyilvánul meg leggyakrabban.

Tammuz 17 másra is emlékeztet bennünket. Ezen a napon szűnt meg az áldozatok bemutatása a jeruzsálemi Szent-templomban. Ezen a napon rombolta le Titus a szent város falait és ennek emlékére üljük e napot, mint böjtnapot.

De van elég okunk arra, hogy a mai jeruzsálemi eseményekért is böjtöljünk és sirjunk. Akkor a zsidó állami lét végét jelentette a titusi gonosztett, most pedig az új zsidó állam építését akarják elgáncsolni idegen pénzen táplált arab huligánok. Ahol egykor a város falai állottak, ott most modern bomba robban és oltja ki életét azoknak, akiknek ősei talán ugyanazon a helyen haltak meg a Kiddus Hasémért. Ugyalátszik, hogy a történelmi táblatok csak véges emberi szemmel látszanak irtózatosan nagy-nak. 3500 év, akármilyen mértékkel mérjük, réttető sok idő. És nagyon sok év az is, amióta a titusi rémnapiok elmúltak. De nekünk zsidóknak, mintha megállt volna az idő kereke. Nekünk nem változott semmi. Legfeljebb „csak” annyi, hogy akkor széjjel-szórás előtt állott a zsidó nép, mert vége lett állami létének. Most világszerte azt hirdetik a zsidók gyűlölei, hogy menjünk ismét vissza... és mennénk is boldogan, örömmel... De ott áll Titus ottelejtett zsoldosa és bombával vár bennünket. Akkor kőhajító gépek, most nitroglicerinnel töltött bombák, amelyek óraszerkezetre robbannak. Az em-

beri lélek nem változott az évezredek óta: csak a bombák szisztémája változott. A zsidók elleni gyűlölet épen olyan virulens, mint akkor volt és amikor Tammuz tizenhetedikén b'jtelt sanyargatjuk magunkat, akkor gondoljunk azokra a halott milliókra, akiket azóta száz meg száz generáción át öltek meg és akik bátran meghaltak a Kiddus Hasémért...

Slome Ben Jozsefekben, a római légiókkal szembenálló zsidó katonák lelke szunynyad és mintha semmisen történt volna, a népek nem tanultak, a zsidók nem felejtettek: minden úgy van, mint régen volt... mi vagyunk az üldözöttek... és az egész világ üldöz bennünket...

Tammuz tizenhét. Szomorú sorsunk szomorú emléknapija... és mi emlékezünk...

— A nem-árja banktisztviselők elbocsátása Csehországban. A „Böhmische Unionbank” és „Böhmische Escomptebank” az utóbbi napokban nagyszabású tisztviselővizsgálatot tartott. A politikai helyzetre jellemző, hogy a szudeta-német területen az összes nem-árja tisztviselőket a bankiokokból elbocsátották. Így főleg Aussigban, Hohenelbében, Reichenbergben, Truatenauban, Teplitz-Schönauban, Tetschen-Bodenbachban. Számos tisztviselőt, főleg igazgatókat, nyugalomba helyeztek.

— Eljegyzés. Farkas Renée Reteag és Róth Ferenc Carei, jegyesek. (M.k.é.h.)

— Lezajlott az amerikai cionisták kongresszusa. Detroitban zajlott le a napokban az Egyesült Államok cionistáinak 41-ik kongresszusa. Két irány harcolt egymással, a weizmani politika, meg a Brandeis csoport. A felosztás körül voltak a két csoport körül ellentétek. A detroit-i konferencia a weizmani politika győzelmét eredményezte. Új elnököt választottak a lemondott Stephen Wise helyébe, Rav Salamon Goldmant választották meg, szavazás után. A határozati javaslatban, amelyet elfogadtak, akceptálják a felosztási tervet elvben, azonban csakis a nagy Palesztina határainak respektálása mellett. A detroit-i konferencia felszólította az amerikai zsidóságot, hogy segítse elő az európai zsidóságnak Palesztinába való emigrációját. A konferencia elhatározta, hogy új aranykönyvet létesít, amely Roosewelt nevet fogja viselni. Az első oldalra Stephen Wise és felesége irnak, utána a 150 amerikai konferencián résztvevő delegátus.

— 1 DIANA LEMOSÁS FELFRISSITI TESTÉT!

— Eljegyzés. Dratler Rezsike Halmeu és Sonnenschein Ede Säcueni, jegyesek. (M.k.é.h.)

— Jómódu, független, 37 éves egyedülálló özvegy asszony 800.000 lei ingatlannal és hatezer lej havi jövedelemmel keres existenciával rendelkező, 45 év körüli, komoly élettársat, esetleg 1—2 gyermek is lehet. Leveleket „Hűséges élettárs” jelígyével a kiadóhivatal továbbítja.

Schwartz Menyhértne orth. zsidó leány internátusa Oradea

Ep. Ciorogariu 8. Telefon: 12—11

Fiu és leány gyermekek nyaraltatása

BRATCAN

(fővonal gyorsvonati megálló)

A második turnusra gyermekek felvételek. Erdeklődni Braican vagy Oradean Str. Ep. Ciorogariu 2, telefon 12-11. Tökéletes tanári és orvosi felügyelet. Strand. Teniszpálya. Kitűnő ellátás. Prospektus

Romániai vezérképviselőt:

„HIRMO” București, Bvdul Domniței 3. Telefon 505 32

Palesztinai Gyártmány!

— Egy évszázados tanház vége. (Jeruzsálem.) A világhírű jeruzsálemi „Ecz Chajim” jesiva a napokban már az utolsó berendezési tárgyakat is elszállította a jesiva régi hajlékából, az ó-városban levő „Churvo R. Jehüdo Hachosid” épületből, amelyben több mint száz esztendőn át terjesztették a tan világosságát. A jesiva épületet, a mely csupán nevében viselte a „churvo” — rom jelleget, de valójában nagyszerű templom épület volt, az arab zavargások kitörése után kénytelenek voltak kiüríteni, de ezt csak ideiglenesen tartották, most azonban, hogy már a berendezés utolsó maradványait is elszállították, az ősi jesivának a végleges távozása a szent falak közül, nagy izgalmat és mélységes megdöbbenést váltott ki a környék még megmaradt kevés számú zsidó lakosa körében. Ezzel elszakadt már az utolsó kötelék is az ősi jesiva és az ó-város közt. Azonban, mint hírlik, egy pár elszánt jesivabócher elhatározta, hogy mindennel dacolva kitart e szent helyen a Tóra tanulmányozása mellett, ami legalább kis reményt nyújt a jövőre nézve, hogy egyszer majd e szent hajlékból ismét a Tóra világossága fog kiáradni.

Olcsón és jól étkezhet

Herschkovits

orth. kóser pensiójában

BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7.)

— A brünni zsidók három millió cseh-koronát adtak nemzetvédelmi célokra. (Brünn). A nemzetvédelmi célokra utólag, június 30-ig, a város zsidóságából egyes személyek 400.000 cseh-koronát, a hitközség 100.000 cseh-koronát adott össze. Eddig összesen a zsidó hitközség tagjai három millió cseh-koronát (15 millió lejt) adtak össze, ugyanannyit, amennyit Brünn város többi 300.000 lakossága, holott a hitközség tagjainak létszáma mindössze 12.000.

— Leveszi lábáról Önt is a nagy hőség. Dörzsölje be homlokát, arcát valódi Dianával, hogy teste lelke felrisszüljön!

Egészségét veszélyeztető Nátház-Grippa járvány ismét sok betegséget idéz elő.

Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a **kellemesen illatosított**

Senlaslo fertőtlenítő toalett-szappant, megóvja egészségét!

Zsidó karrierék ...

Egyszerű zsidó házaló leánya volt Rachel, a múlt század Franciaországának legnagyobb művésznője

A zsidóság régi államéletében, de még az exiliumban is, távol tartotta magát a színjátszástól. Soha nem volt olyan lelkihangulatban, hogy vidám játékokban élje ki magát. A gettóban komor volt a hangulat és a vallás törvényei is tiltották mindenkit, hogy nők játszanak színházat férfiak előtt, vagy fordítva. Az erkölcsi felfogás más volt a zsidóság körében, amely nem engedte meg az élni akarásnak ezt a formáját és a játékos emberi kedély a zsidóság körében nem élhette ki ilyformán lendületét. A gettóban voltak purimi tréfák, lakodalmi kedvességek, de ez meg sem közelítette azt, amit mi, akár ó-kori görög tragédiáknak, akár újabbkori, királyi udvarokban divó színjátszásnak ismerünk, a történelem lapjairól.

Ezernyi oka van annak, hogy hosszú évezredek óta a zsidókban vissza volt fojtva ez a színjátszási készség. Volt oka és indoka, de ezek között egy van, ami kétségtelen nem volt az oka annak, hogy nem voltak színészeink. Tehetségtelenek nem lehetnek ezek a generációk és hogy ez mennyire így van, arra legjobb példa az, hogy az utóbbi évszázadban nagyszerűbbnél nagyszerűbb, világhírű zsidó színjátásokat termelt ki magából a világ szerteszórt zsidósága.

Ha csupán a francia égen világitó két nagy csillagról beszélünk, már megtehetnénk ezek a hasárok élettörténetükkel, világot lázbahozó szédületes tehetségükkel. Az egyik: Sarah Bernhard, akiről ezuttal nem beszélünk. A másik: Rachel. Igen, Eliza Rachel Félix. Amikor e cikk íródik, előttünk van arcképe. Ez a közepen kettéválasztott gyönyörű fekete haj, az árnyékolt, fekete, bánatos szemek, a hosszukás finom orr és a kicsiny, gyönyörű metszésű ajkak sok mindent megmagyaráznak. Sok-sok generáció pedig finom hajta volt ez a törekény nő, aki bebizonyította, hogy a zsidó nő a világot jelentő deszkákon is megállja ezerpercentsen a helyét.

KI VOLT RACHEL?

Félix Jaques metzi házaló és felesége, a Gerschből (Elzász) származó Eszter Chaja leánya volt, aki a svájci Aargau kanton Mumpf nevű falujának korcsmájában született 1820 március 24-én. Félix Jakob faluról-falura vándorolt, házalt végig Németországon és Svájcban, míg végül Lyonban telepedett le. Itt azután megunt a házalást, oktatgatott embereket a német nyelvre, felesége pedig szappant, szalagokat és egyéb apróságokat hurcolt házról-házra. De még ez sem volt elég a család fenntartására, ezért a legidősebb leányuk, Sára a kávéházakban énekelgetett, gitárkísérettel mellett s a kis Rachel gyenge hangjával asszisztált neki és tányérozott.

Igy indult el életútján a kis Rachel. 1830-ik év táján a Félix család Párisban telepedett le és a két fiatal leány itt is folytatta énekes körutjait. Véletlen folytán Choron István egyházi zenére képező iskola alapítója és igazgatója megismerkedett a kis utcal énekesnővel és ajánlotta, hogy kiképezzi iskolájában. De Choron hamar felismerte, hogy Eliza, ez volt Rachel neve — inkább szavalóképesseggel bír. Ezért beíratta a Pagnon St. Aulaire által vezetett szavaló-

iskolába. St. Aulaire atyai pártfogásába vette a szegény gyöngye leánykát. Olvasni tanította és begyakorlatott vele több drámai szerepet. Tizenöt éves sem volt még, amikor eljátszotta a Molière teremben — egy St. Aulaire által felállított színházban — a Hermone szerepét. Védél, a Theatre Francaise pénztárnoka véletlenül jelen volt az előadáson. Védél annyira meglepte a sovány zsidó leánya játéka, hogy a második felvonás után elhagyta a színházat és felküldte Jouslin de la Salle-t, a Comédie Francaise igazgatóját. De la Salle ámulattal hallgatta a zseniális leányt és meghívatta magához.

ELINDULÁS A SZÉDÜLETES KARRIER FELÉ

Már a legközelebbi napon: 1836 október 27-én, helyet szerzett neki de la Salle a konzervatóriumban és egy 1200 frankból álló ösztöndíjat. Pár hónappal később Poirson, a Gymnasia igazgatója megismerkedett Rachellel és úgy megkedvelte, hogy 3000 frank fizetéssel szerződtette. Egy Dupont Pál által, egy Rachel számára írt vaudevilleben, a „Vendéci nő”-ben lépett fel először 1837 április 24-én. Első fellépésén nem nagy sikert aratott, ugyanígy, hogy a Gymnasia igazgatója, Poirson, el is ejtette őt. Rachel kétségbeesésében Samsonhoz, a híres színészhez fordult. Ez azonnal felismerte bámulatos tehetségét és megígérte, hogy tovább tanítja. Samson irányításával nagy tragikai szerepeket tanult be. Néhány hónap múlva a Theatre Francaise tagja lett 4000 frank évi fizetéssel. 1838 június 12-én — éppen most száz éve — lépett fel először Corneille „Horacius”-ában, a Kamilla szerepében. Csodálatot és bámulatot keltett.

Jules Janin, az akkori párisi kritikusok fejedelme, ezt írta róla: „Nincsen sem olyan meglepetés, sem olyan diadal, melyet össze lehetne hasonlítani azzal a diaddal, büszkeséggel és bámulattal, amelyet bennem Rachel ékesszólása, humora és szenvedélye keltenek. Milyen fenségesen hordja fejét és milyen biztos a fellépése. Viseli a bíort, amely megilleti, fején hordja a koronát és kezébe veszi a jogart. Anyanyelvén, a nagy szenvedélyek és a nagy költők nyelvén beszél”. A legkiválóbb emberek hódolnak előtte, a közönség virágerdőt varázsol az öltözőjébe.

FELFELÉ A VILAGSIKER ORMÁRA ...

A franciák Rachelben a legkiválóbb tragikát látták meg. Ujra érvényre juttatta a szomorujátékokat a francia színpadon és különösen az ó-klasszikus francia tragédiáiban, amelyet Racine, Corneille, Voltaire remekművei képviselnek, ragyogott a legfényesebben.

Az olyan szerepek, mint: Hermione „Andromache”-ban, Roxane „Bajazet”-ben, Emilia „Cinna”-ban, Eszter, Berenice, Athalia és hasonló, szinte rá volt teremtve. Hatalmas páthosza a szenvedélyek festésekor, tiszta hangja, szigorú márványarca mindenkit elragadott. A bibliai hősnők mintegy új életre keltek benne. De legnagyobb szerepe Phaedra volt. A színi krónikák nem szólnak ahhoz fogható diadallról, mint amelyet Rachel mint Phaedra aratott. Husz év alatt százszor játszotta Phaedrát. Mindany-

nyiszor viharos elragadtatásban tört ki a tömeg lelkesedése. Az 1848-iki forradalom kitörésekor a Mar-seillaiset adta elő a színpadról és ezzel utnak indította a szenvedélyeket.

De olyan bevételei sem voltak előtte egyetlen művésznőnek sem, mint neki. Négyezer frankra volt szerződötve, a fizetése jótékony célú előadásokkal együtt nemsokára 60.000 frankra rugott. Azonkívül évenként háromhavi szabadságidőt kapott, és beutazta a világot, évenként közel 300.000 frankot keresett.

Grófok és miniszterek megtisztelve érezték magukat, ha Rachel szalonjaikban megjelent. Noailles herceg, a francia akadémia tagja, Rachel atyai barátja és tanácsadója lett. Duchtel miniszter gazdag könyvtárat ajándékozott neki. Noailles grófnő pedig lerajzolta őt a Roxane kosztümjében.

A francia arisztokrácia nagyon szerette volna Rachelt keresztény hitre téríteni. Leginkább Mária Amália királyné, Lajos Fülöp bigott neje buzgólkodott ezen. Egyizben Rachel közvetlenül hozzá fordult egy ügyében, mire a királyné azt válaszolta neki: „Igen, ha majd Rachel keresztény hitre tér”. — Ugyanezen dolgozott az arisztokraták központja a Faubourg St. Germain, mely különös érdeklődéssel viseltetett a nagy művésznő iránt, az Akadémia, melynek tagjai között számos barátja volt, a párisi érsek, mind azon fáradoztak, hogy kitérítsék. De Rachel nem akart lemondani ősei hitéről és minden rábeszélés és hizelgés süket fülekre talált nála. Midőn egyszer a Récamier asszony szalonjában néhány jelenetet szavalt a „Pauline”-ből, nem akarta az érsek jelenlétében e szavakat elmondani: „Látok, tudok, hiszek”, hanem inkább verseket idézett Racine „Ether”-éből. Később Miklós orosz cár és Zsófia osztrák főhercegnő, Ferenc József édesanyja, ufra kérelték, hogy hagyja el ősei hitét. De hiába, Rachel zsidó maradt.

MINDÉG KITARTOTT ZSIDÓSÁGA MELLETT

— Nem hagyom el öreg szüleim hitét — mondotta — nem hagyom el a biblia vallását soha!

1855-ben művészi körutra indult Amerikába. Példátlan ünneplés fogadta Oroszországban, ahol középen fehér kaméliákkal hintették be szállodájának lépcsőfokát. De ezután hirtelen tüdőbeteg lett. Egyiptomba utazott és hosszabb ideig tartózkodott Kairóban, remélve, hogy baja ott gyógyulást talál, de még rosszabbra fordult. 1857 őszén visszatért Franciaországba és egy falusi villát bérelt Campoban, Toulon mellett, hogy ott töltsen a telet; ott halt meg hosszú és borzasztó haláltusa után 1858 január 3-án, még nem egészen harmincegy éves korában. Az egész francia sajtó halála után egyhangulag írta róla, hogy Franciaország első művésznője volt.

Páris legkiválóbb férfiai és beláthatatlan néptömegek adták meg neki január 11-én a végtisztességet: a miniszterek, az akadémia tagjai, a francia színházak tagjai, valamennyi író és hírlapírói notabilitás és nevezetes művész, a párisi izr. hitközség képviselői, a Rotschildok, Pereire, Crémieux, Millaud, követték koporsóját. A szokásos szertartásokat Franciaország nagy rabbinusa végezte és sirjánál Jules Janin, Marguet és Bataille szónokoltak.

Hamvait a Pére-la-Chaise temető zsidó részében hantolták el. Sírkövén csak egy szó áll: „Rachel”.

Husz évig uralkodott a világ első színpadán, ezrek szívét remegtette meg, sirtak és ujjongtak, amikor felzengett utólrétegetlen meleg és érzelmek kifejező hangja. Démoni hatalommal uralkodott hallgatóságán. És a szegény, hazátlan házaló gyermeke dicsőséget hozott zsidóságára. Mint meteor jött, rövid ideig tündöklött és azután eltűnt az örök Nírvénában ...

Látogassa meg szönyegkiállításunkat

uj helyiségünkben

Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

Gyászünnepély Slomo Ben Joszef emlékére Oradea

A „Népünk” legutóbbi számában teljes részletességgel megírtuk Slomo ben Joszefnek tragédiáját, akit a palesztinai kormányzat felakasztatott. Az ítélet ellen világszerte nagy a felzúdulás a zsidóság körében. Az oradeai zsidóság is kivette részét a gyászból és vasárnap, 10-én délelőtt 11 órakor nagyszabású gyászünnepélyt rendezett a Modern Színház többszáz személyt befogadó helyiségében. Több mint hatszáz személy fért be a terembe és sokan elmentek, mert már nem volt helyük. A pódiumon hatalmas gyászdrapériákat szereltek fel, az eladói asztalon fekete lepel és égő gyertyák.

Az ünnepség Farkas Ferenc gyászkiáltásával és a királyhimnussal kezdődött, amelyet a Brith Trumpeldor fehér egyensapkás, gyászszalagos énekkara adott elő. Majd dr Weisz Endre mondotta el ünnepi beszédét, amelyben jellemezte a zsidóság tragikus helyzetét, amely világszerte oly keservessé teszi a zsidóság létét és Palesztinában sem hagyják nyugodtan dolgozni. A nagyszerű bevezetőbeszéd után, amelyet román és magyar nyelven mondott el, Riff Emánul főkantor „El molé rachmim”-ja következett, amelyet a kórusal adott elő és szem nem maradt szárazon, amikor a gyönyörűen szárnyaló hangok elhangzottak. Utána Justh Mose frenetikus sikert arató beszéde következett. Leitner Zoltán a revizionista cionisták elnöke ismertette az angolok kétszínű Palesztina-politikáját és a felháborodás okát, amelyet Slomo Ben Joszef kivégzése okozott a zsidóság körében. Utána Malek Lázár, a Brith Trumpeldor nevében beszélt. A héber és iiddis nyelvű beszéd után a Hatikvát énekeltek, majd megszólalt a gyászkiáltás és véget ért az ünnepség. A közönség megilletődötten távozott a gyászünnepségről.

Négyszobás,

összkomfortos lakás, hideg-meleg vízzel, központban

november 1-re kiadó

Cím a kiadóban.

Minőségben
árakban
ízlelésben

SZÖVEI

Különlegességeink vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás

Havas és Grünfeld

posztóárutár
Oradea, Piața Regina Maria I. (Kishidő)

Legmodernebb, legolcsóbb,

„Standard”

vasbutorgyár

Strada Aurel Lazar 10.
(fogházsműhely)

Játszanak bizalommal
a Loteria de Stat

COLECTURA OFICIALA-nál

FŐELÁRUSÍTÓHELY:

Cluj, Reg. Maria 46.

ORADEA, B-dul Repele Ferdinand II.

— KIMERÜLT IDEGZETŰEK, LABADOZÓK ÜDÍTÉSÉRE VALÓDI DIANA SÓSBORSZESZ!

„PRIM”
a fém-tisztítók királya

SIESSENEK

Egy új sorsjáték kezdődött

4 hónapon belül

179.742 nyeremény

Lei 412.282.200

értékben

Menjenek el Colecturájukhoz és vegyenek sorsjegyet
Az I. oszti húzása 1938 július 15.

A Zsidó Nemzeti Szövetség oradeai csoportja az elmúlt héten tartotta meg rendes évi tisztújító közgyűlését. Leichner József elnök vázolta a helycsoport múlt évi működésének eredményeit. Külön emlékezett meg a szövetség kulturbizottságának kitünő működéséről és vázolta a szakosztály elnökének dr Rippner Györgynek hathatós tevékenységét. Ezután dr Kepes Miklós a jelölőbizottság nevében felolvasta az új vezetőség névsorát, amit a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel fogad. Az új vezetőség névsora a következő: Diszelnökök: Nuszbaum Sámuel, dr Molnár Vilmos. Elnök: Leichner József, ügyvezető elnök: dr Weisz Endre, társelnökök: Deutsch Jenő, Akos Gyula, Kesztenbaum Miksa, Vadász Jenő, Keren Hajszód kuratórium elnöke: Epstein Samu, Keren Kajemeth kuratórium elnöke: Münczer Albert, kulturbizottság elnöke: dr Rippner György, körzeti központi vezető: dr Bárdos Imre, pénztárnok: Herczeg Sándor, ellenőrök: Halmos Zsigmond, London Armin, Weinberger Fülöp, ifjusági bizottság vezetői: Deutsch Jenő és bizottság vezetője Epstein Samu, Kesztenbaum Zoltán, Hachsara és a megválasztott tagok. Jogügyi bizottság elnöke: dr Gellért Miksa és dr Weimann Gusztáv, fegyelmi bizottság elnöke: dr Kepes Miklós. Az elnöki tanács tagjai: Bernát Béla, Bleyer Adolf, Fried Jenő, Huszár István, Just Moise, Kleinhändler Ferenc, dr Markovits Ignác, dr Markovits József, dr Pogány, Porgesz Pál Salamon, Hasdeu Márton, Salamon Mihály, Schwartz Menyhért, Szenes Károly, dr Silberstein Emil, Weisz Jenő (We-Ego), dr Váradi Ödön. Wizo delegátusok: dr Markovits Ignácné, Epstein Samuné, dr Pollatsek Pálné, Rosenberg Mancsi és dr Jeremiás Aranka. A mizrachii ifjuság delegátusai: Mihályi Aladár és Justh József.

— 51 éves, elvált, magános, jövedelmező foglalkozású uriember, megismerkedne 40—45 éves szimpatikus gyermektelen neológ urinóval, akinek némi készpénze és lakásberendezése van. Fényképes megkeresések Fried M. București, Cal. Griviței 141 címre küldendők.

Patkányirtó **Binicid** 1 doboz **36** lei
Egérirtő **Magus** 1 doboz **10** lei
Svábbogárirtó doboz **12** lei és **20** lei
Kis **Week-end** gázfűző **30** lei

Stern Fierărie Centrală
Piața Mihail Viteazul 2. Telefon 21-92

Kétség nélkül karcsu és tökéletes termetet követel a mai divat, habár nagyon kevés tökéletes termetű nő jár közöttünk. Epp ezért érthető, hogy kevesen nélkülözhetik a fűzőt, mely a test arányainak szembeszökő eltéréseit összehangba hozza és a legfontosabbakat: a mell, csipő és derék nőies hajlatait kellően enyhíti vagy proporcionálja. Ily fűző előállítására már művészet is, sőt azzá fejlesztette Kovács **É. Ándorné** fűzőspecialista (Nilgesz-telep). Ezért látogatja őt az előkelő hölgy közönség. De ő meg is becsüli és előzékeny kiszolgálásban részesíti nagyra-becsült megrendelőit. **Strandfűzők, melltartók.**

Kelmefestést

Női ruhák, férfi öltönyök, trenckotok, átmeneti kabátok vegyi tisztítását szépen és olcsón vállalja

BORGOS

ORADEA, Színház oldal, Bazár-épület.

Hétről hétre

Telaviv. — A „Habima” szintársulat „Polonia” hajón hosszabb külföldi turné után visszatért Palesztinába. Amikor a színészek végimentek a tel-avivi uccákon, a lakosság nagy örömmel üdvözölte őket.

Jeruzsálem. — Duschinsky főrabbi, Rav Blau-al és dr. Buxbaum kihallgatáson voltak a felosztási bizottság előtt. Junius 21-én Atzkin volt kihallgatáson a bizottság előtt. — A tel-avivi Marine Trust-nál, amelynél ma este igazgatósági ülés volt, egy arab rendőrtiszt jelent meg egy rendelettel, amelyet a jaffai angol rendőrbíró irt alá, mely szerint az új igazgatóság választását nem engedi meg. Számos revizionista részvényes interviuált, közöttük Dr. Cohen is, aki a tel-avivi városi tanács tagja, akik azt kérik, hogy S. Hoofien és Isak Rokach-t, a citrus-csoport képviselőit ne válasszák meg, mert a revizionista érdekeltek tiltakoznak ellene. — Jichak Reifel egy zsidó gaffir, súlyosan megsebesült, amikor egy arab banda megtámadta a mezőgazdasági zsidó munkásokat, akik a „Tegart” falnál dolgoznak. A zsidó segédrendőrök elűzték a támadókat. Ez volt az első eset, hogy terroristák hasonló támadást kezdtek. — A drótkerítés egyrészt, amelyet az északi részen állítottak fel és a cölöpöket is, Jessod Hamaalától északra szétrombolták és a kerítést a vasdarábokkal Libanonba hurcolták. Meg is találták ké-sőbb egy libanoni faluban az ellopott vasrészeket. — A Pica erdőben, Tibériás mellett, tüzharc volt a terroristák és a védőrség között, amelynél Josef Saphir 22 éves örszemét agyonlőtték. A rendőrkutyák, amelyeket a támadás után odavittek, nyomozásuk során a legközelebbi beduin-táborba vezettek, ahonnan elvittek néhány beduint és letartóztatták őket. A meggyilkolt Josef Saphir, született palesztinai volt. — A Montefiore-negyed közelében, egy Chaim Nakah nevű 21 éves ifjút agyonlőtt egy ismeretlen arab. A nyomok a közeli Deir Jassih falu közelébe vezettek, ahol külön büntető rendőrszót állítottak fel. Hat arabot letartóztattak és három házat szétromboltak a hatóságok, büntetésképpen. — A „King David” szálloda disztermében fogadóestélyt rendezett Dr. Akzin, a Nessiut tagja, amelyen résztvettek a politikai élet és a sajtó reprezentánsai. Többek között USA, Románia, Lettország, Iran konzuljai, a brit kereskedelmi attasé, Auster, a jeruzsálemi alporgmester, a palesztinai kormány sajtófőnöke, számos bíró, a „Times” tudósítója, prof. Bodenheimer és még számosan.

Alhén. — Egy különleges kormányzati dekrétum elismeri a Bet Dint (rabbinikus bíróságot), amelyet Korfu szigeten is elismertek mint törvényes instanciát. Saloniki mellett ez a második elismert Bet Din, a görög impérium alatt.

Hamburg. — Most tették közé azoknak a zsidó kivándorlóknak a kimutatását, akik az elmúlt évben, a hamburgi kikötőn keresztül hagyták el Németországot. E kimutatás szerint 8452 zsidó kivándorló szállt 1937-ben hajóra. A kivándorolt zsidók elsősorban az Egyesült Államokba utaztak, számszerint 5650-an, továbbá Argentínába és a többi délamerikai államokba, ahová mintegy 2000 zsidó vándorolt ki.

Haifa. — Kantoni csapatok éjszakának idején megleptek Beisan mellett egy terrorcsapatot, amint éppen az iraki olajforrások csöveit akarták megfurni. Csátára került a sor, amelyben egy terroristát megöltek és hatot elfogtak.

London. — H. Hertz, Nagy Británia főrabbija elrendelte, hogy július 17-én Anglia összes zsinagógaiban bünbónó istentiszteletet és bűjtöt tartanak a közép- s kelet-európai zsidók szenvedéséért. — A londoni egyetem a jövő tanévre három előadásra hívta meg dr. Salomo Birnbaumot, aki a jiddis nyelvről és ugyancsak előadásra Joseph Leftwichet, aki a jiddis irodalomról fog előadást tartani.

Torontó. A Kanadai Lengyel Zsidók Szövetségének második konferenciája elhatározta, hogy 50.000 dollárt gyűjt a nyomorgó lengyel zsidók részére.

Haifa. Az itteni technikumon most fejeződtek be a vizsgák. 224 diák vizsgázott le és ezek, mint kész mérnökök és építészek hagyják el a technikumot.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb
találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. restaurant
kóser
București, str. Carol 32, I. emelet

Mizrachista kolóniák

KVUCAT RODGES

Fordulópontot jelentett a chaluc-mozgalomban a vallásos zsidó ifjúságnak a Brit Chalucim Datiim-szervezet létesítése, röviden „Chabad”, amely Németországban létesült és felölelte a vallásos zsidó ifjúságot. Többéves ideológiai előmunkálat után, amely szilárd világnézetet alakított ki ennek az ifjúságnak lelkében, megindult az első uttorók csoportja Palesztinába. De előbb még szakszerűen vezetett kiképzőtanfolyamon vettek részt Rodgesben. E között, meg a többi chaluckiképzők között a kiképzésnél is feltűnik az ellentét. Az új chachsara szisztéma azon az „elven” nyugszik, hogy mindent önállóan kell elvégezni, de előképzés nélkül, vezetés nélkül. Rendkívül sok szenvedés, nélkülözés, csalódás követi ezt, morális depresszió és végül sokszor olyan felfogás kialakulása, amely ártalmára lehet a mozgalomnak.

De más ez a kiképzés. Előbb 15-en mentek és elfoglalták „Salvendi”-t. A kvuca nagy vonzerőt gyakorolt a vallásos zsidó ifjúságra és szívesen mentek közéjük. De csakhamar kiderült, hogy a németországi nevelési módszer nem minden további nélkül vihető át más országba ifjúságra. Krisis támadt ebből. A hitleri éra előtt 50 főre szaporodott számuk, akik gazdaságilag nagyszerűen voltak kiképezve és megállták helyüket. Amikor megkezdődött a hitleri éra, akkor a rodgesi kvuca 60 fiatalnak adott lehetőséget, hogy ott elhelyezkedjenek. Most is kiépítés alatt van. Szemináriuma is van, ahol elméleti dolgokkal foglalkoznak és nem hanyagolják el a szellemi munkát. Ez a kvuca a többi országban levő kiképzőtelepeknek szolgál mintaképül. Így ennek alapján létesült a Kvucát Jaawez, Kvucát Ramath Hasomron és a Kvucát Arje.

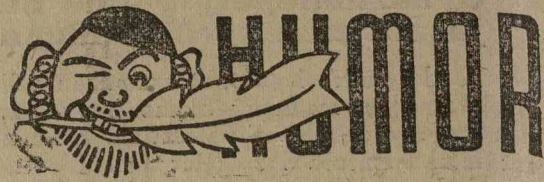
Ebből a Kvucát Rodgesből indult ki a híressé vált Kvucát Tirat Zwi is, amely első napjától kezdve a hősiességnek mintaképe lett. A Kvucát Rodges mindenütt érezteti hatását, még a gáluti országokban is és mindenfelé becsülik, ahol a vallásos településnek értéket imputálnak. Jelenleg 260 lélek lakik ott, amelynek egyrésze, körülbelül fele külső munkákra jár, másik fele pedig otthon dolgozik.

— H. G. Wells és Jules Romain éles tiltakozása a zsidóüldözések ellen. (Prága). Mint ismeretes, a cseh fővárosban a napokban folyt le a Pen-klubok nemzetközi kongresszusa, amelyen zsidóvita is folyt. A jiddis Pen-klub képviselője N. Prilucky javaslatot terjesztett elő, amelyben elítéli az antiszemitizmust. A határozati javaslat ellen a lengyel delegáció tiltakozást jelentett be, mert az bizonyos országok politikai viszonyaira való célzást jelent. Nagy feltűnést keltett H. G. Wells, a híres angol író, a szó szabadsága nevében ellenezte a javaslatot. Cremieux, aki francia zsidó, kijelentette, hogy a javaslat nem az írók szabadsága ellen fordul, hanem bizonyos totális államok kormányintézkedései ellen, amelyek az író szavát a fajteóriára való tekintettel, elnyomják. A beszéd után Wells kijelentette, hogy megváltoztatja álláspontját, mert most már jobban megérti a javaslatot. Wells ezután ünnepélyes nyilatkozatban elítélte a nemzeti és vallási motívumokból fakadó üldözéseket, ahogy azok különösen a zsidóüldözésekben kifejezésre jutnak. A javaslatot ezután a francia származású Jules Romain módosításával együtt egyhangúlag elfogadták. A javaslat kötelezővé teszi a Pen-klub tagjai számára, hogy tettenősen lépjenek fel, valahányszor faji üldözést, vagy vallás elleni támadást észlelnek.

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA.

BUN DE IMPRIMAT.

EZ IS TUDOMÁNY?

Maramuresben sok a zsidó fuvaros, de csak tavasztól őszi fuvaroznak, mert ha befagy a talaj, a sok rossz gébe használhatatlan.

Egy ilyen zsidó fuvaros tíz évvel ezelőtt vetett ezer leiert egy dögrováson levő rossz lovat, amely csodák-csodája, tíz évig fuvarozott. A tavasszal aztán megdöglött a ló, mire a fuvaros hült tetejémeinel így fakadt ki:

— Den ganzen Winter hab ich dich mit Hen und Hafer versorgt und im Frühling starbst du mir? So ist ka Kunst e Pferd zu sein...

KORKÉP

Egy ismert zsidó házaspár bemegy egyik katolikus templomba. Mikor kifőnnek, ép arra megy egyik barátjuk, aki meglepve kérdi a férfitől:

— Mi az, te katolikus vagy?

— Dehogy, én muzulmán vagyok.

— És miért jársz katolikus templomba? És mi az, hogy muzulmán?

— Mu sull manen...

OPTIKAI CSALÓDÁS

A vendég a vendéglőben magához inti a pincért és így szól:

— Hallja, ezek a porciók aránytalanul kisebbek, mint két hónappal ezelőtt.

— Ez kérem, — feleli a pincér — tisztára optikai csalódás.

— Hogyan?

— Ugyanis megnagyobítottuk a termeket és így a porciók kisebbeknek látszanak.

A HELYES PÉLDA

A borsitai rabbiról mesélik, hogy felesége rendkívül csunya volt és mikor egyszer megkérdezték, miért választotta így meg élete párját, azt felelte:

— Én nagyon hálás vagyok feleségemnek, mert már sok házaspárt sikerült általa kibékítenem. Jón hozzám valaki, hogy el akar válni a feleségétől, mert nagyon csuf és nem tud vele együtt élni. Akkor bemutatom neki a feleségemet és mondom neki: Nézd meg rabbinémat, csunyább a feleséged, mint ő? Mégis szépen élünk együtt. És erre a férj megbékül és a házi béke helyreáll.

A NÉMA ASSZONY

Élt egyszer egy ember. Feleségül vett egy nőt, aki gazdag és szép volt, de máskülönbben mostohán bánt vele a természet, mert néma volt és beszélni nem tudott. Ez nagyon elszomorította a férjet, sokat kesereggett emiatt.

Egyszer eljött hozzá valaki s megkérdezte a szomorúság okát.

Azt válaszolta, hogy csak egy oka van ennek, az, hogy néma a felesége.

Azt mondta neki erre az idegen:

— Ez ellen egy tanácsot adok neked és egy orvosságot. Végy egy füzlombot és tegyed azt ma éjszaka, amikor alszik a feleséged, a nyelve alá, főt állok róla, hogy reggelre beszélni fog.

Boldogan szedett erre a férj füzleveleket s amikor a felesége elaludt, éjszaka három füzlombot a nyelve alá tett. Eggett a vágytól, hogy megtudja: hogyan hatott az orvosság? s alig hogy felébredt az asszony, megkérdezte tőle: hogy érzi magát? Az asszony válaszolt s azt mondta neki: „Az ördög vigyen el téged, miért ébresztesz föl ilyen korán?”

Hála az orvosságnak: a felesége visszanyerte beszélőképességét.

Ezentul aztán napról-napra többet beszélt és olyan csuf tulajdonsága volt, hogy mindennap annyit veszekedett az urával és annyira szidta és szektorozta, hogy annak most már sokkal több bosszúsága és izgalma volt, mint abban az időben, amikor az asszony néma volt.

Egy nap szomoruan járt kúnn a réteken és újra találkozott azzal az emberrel, aki azt az orvosságot tanácsolta neki. Így szólt hozzá:

— Uram! A minap egy orvosságra tanítottál, hogy a feleségem újra visszanyerje a beszélőképességét s azt tanácsoltad nekem, hogy egy füzlombot tegyek a nyelve alá, mikor alszik. Három füzlombot adtam neki. Most aztán beszél. És annyit beszél és olyan csunyákat, hogy rosszabb dologom van, mint volt akkor, mikor néma volt. Azért arra kérlek, adj tanácsot nekem, hogyan bírjam rá, hogy kevesebbet beszéljen?

Az idegen válaszolt és így szólt:

— Uram, én egy ördög vagyok a pokolból, de egy azok közül az ördögök közül, akiknek legkisebb a hatalmuk. Annyi hatalmam mindenesetre van, hogy egy asszonynak visszaadjam a beszélőképességét. De ha egy asszony egyszer elkezd beszélni, akkor se énnelem, sem a pokol összes ördögeinek együttesen, ha még olyan hatalmasak is, nincsen annyi erejük, hogy lecsöndesítsük és hallgatásra bírjuk.